

Paragraaf ecologie - zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf

1.1

Ecologie

Wet- en regelgeving

Om de uitvoerbaarheid van het plan te toetsen, is een inventarisatie van natuurwaarden uitgevoerd. Het doel hiervan is om na te gaan of aanvullend onderzoek in het kader van de gebiedenbescherming en soortenbescherming nodig is. De effecten op natuurwaarden worden beoordeeld in relatie tot de Wet natuurbescherming (Wnb)¹ met de daaraan gekoppelde provinciale verordening (beide treden op 1 januari 2017 in werking) en het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid. Naast het raadplegen van bronnen is het plangebied ten behoeve van de inventarisatie op 2 mei en 18 oktober 2016 bezocht door een ecooloog van BügelHajema Adviseurs.

WET- EN REGELGEVING

Beschrijving plangebied

Het plangebied bestaat uit locaties bij Appelscha, Donkerbroek en Haulerwijk. Ook de zandwinlocatie in de Weperpolder maakt onderdeel uit van dit plan. Hieronder volgt een korte omschrijving van de locaties:

PLANGEBIED

- De locatie Appelscha, Hoofdweg betreft een maisakker tussen de Drentseweg en de Hildenberg ten zuiden van Appelscha. Het perceel ligt ingeklemd tussen akker- en graslandpercelen.
- Locatie Donkerbroek ligt aan de zuidoostzijde van de bebouwde kom en betreft een graslandperceel.
- Locatie Haulerwijk west betreft een door koeien begraasd graslandperceel ten noordwesten van de bebouwde kom. Aan de oost- en zuidzijde van het perceel grenzen kleine bospercelen, die van het plangebied worden gescheiden door smalle kavelsloten met steile oevers.
- Locatie zandwinning Weperpolder op circa vier kilometer ten noordoosten van Oosterwolde bestaat uit een met water gevulde zandafgraving. De eventueel te plaatsen zonnepanelen zullen hier, in tegenstelling tot de overige locaties, drijvend op het water in plaats van op het land gerealiseerd worden. Voor deze inventarisatie is er vanuit gegaan dat geen werkzaamheden aan de oevers plaatsvinden.

¹ Betreft zowel soortenbescherming als bescherming van (Europese) natuurgebieden

Figuur 1. Impressie van de zoekgebieden voor de plaatsing van zonnepanelen: locaties Appelscha en Haulerwijk (18 oktober 2016).

De plannen bestaan uit de plaatsing van zonnepanelen op één of meer locaties. Hierbij blijft eventuele opgaande beplanting aan de rand van de percelen behouden. Ook worden geen werkzaamheden uitgevoerd aan watergangen naast de locaties. De natuurwaarden van de watergangen aan de rand van de plangebieden worden hieronder dan ook niet nader behandeld.

De hieronder beschreven resultaten en conclusies gelden voor alle locaties, tenzij de locatie expliciet vermeld wordt.

Onderzoek

Soortbescherming

WET NATUURBESCHERMING

Relevante wetgeving op het gebied van de soortenbescherming is uitgewerkt in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming (Wnb). De bescherming van flora en faunasoorten is in de Wnb opgedeeld in twee beschermingscategorieën:

- Strikt beschermde soorten:
 - o Soorten van de Vogelrichtlijn (art. 3.1);
 - o Soorten van de Habitatrichtlijn (art. 3.5).
- Overige beschermde soorten:
 - o Nationaal beschermde soorten (art. 3.10).

BESCHERMINGSREGIME

Voor beide categorieën geldt dat het verboden is opzettelijk exemplaren te doden, vangen of plukken, en voortplantingsverblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of te beschadigen.

Een belangrijk verschil tussen beide beschermingsregimes is dat voor de strikt beschermde soorten ook het opzettelijk verontrusten verboden is, terwijl dit voor de overige beschermde soorten niet het geval is.

Voor vogels geldt daarnaast dat het opzettelijk storen niet verboden is in geval de storing niet van wezenlijk invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Echter, voor vogels die staan op van bijlage II van de Conventie van Bern geldt deze uitzondering niet.

Naar alle waarschijnlijkheid blijft onder de Wnb de huidige lijst met jaarrond beschermde nesten in stand. Dat houdt in dat voor de op deze lijst genoemde vogelsoorten de nestplaats ook buiten het broedseizoen beschermd is.

Het beschermingsregime van de overige (nationaal) beschermde soorten is voor elke soort gelijk. Wel kunnen provincies bij ruimtelijke ontwikkelingen vrijstelling van de verbodsbepalingen in artikel 3.10 verlenen voor deze soorten. Deze zogenaamde vrijstellingslijsten zijn opgenomen in de provinciale verordeningen en komen tussen de provincies grotendeels overeen. De provincie Friesland heeft in haar 'Verordening vrijstelling' opgenomen dat voor in totaal 21 soorten een vrijstelling geldt van de verboden genoemd in art. 3.10 eerste lid uit de Wnb.

Ten behoeve van de inventarisatie is bureauonderzoek uitgevoerd en zijn veldbezoeken afgelegd op de verschillende locaties. Voor locatie Weperpolder is daarnaast - vanwege de aangetroffen terreinomstandigheden en de ligging nabij beschermde natuurgebieden - via Quickscanhulp.nl² (© NDFF - quickscanhulp.nl 20-10-2016 13:53:28) soortinformatie uit de Nationale Database Flora en Fauna³ opgevraagd. Uit de omgeving van locatie Weperpolder zijn waarnemingen van diverse middelzwaar en streng beschermde dier- en plantensoorten bekend.

Op basis van de terreinomstandigheden in en direct rond de plangebieden kan gesteld worden dat de meeste locaties een beperkte natuurwaarde kennen.

Vaatplanten

De meeste locaties bestaan uit bemeste akkers en graslanden, die al dan niet begraaasd worden. In de akkers en graslanden zijn slechts enkele algemene plantensoorten van voedselrijke omstandigheden aangetroffen, zoals Engels raaigras, gestreepte witbol, grote vossenstaart, paardenbloem en vogelmuur. Ook grote delen van locatie Weperpolder bestaan uit voedselrijk grasland met soorten als fluitenkruid, gewone smeerwortel en glanshaver. Het grasland wordt afgewisseld met struwelen, waarin onder meer gewone vlier, sleedoorn en wilgensoorten voorkomen. Locatie Appelscha is in beheer als maisakker, waarop enkele algemene akkerplanten als gewone vogelmuur en straatgras groeien.

Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen tijdens de veldbezoeken. Deze zijn deze gezien de terreinomstandigheden en het intensieve gebruik op de locaties ook niet te verwachten.

² Quickscanhulp.nl is een online applicatie waarmee een afgeleide van data uit de NDFF wordt weergegeven. Het is daarmee een hulpmiddel voor ervaren ecologen om te bepalen of een beschermde soort wel of niet in het plangebied kan voorkomen. Quickscanhulp.nl geeft aan op welke afstand waarnemingen van beschermde soorten in relatie tot het plangebied zijn aangetroffen. Voor Quickscanhulp.nl worden alleen gevalideerde waarnemingen gebruikt.

³ Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De NDFF is de meeste complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren en bevat uitsluitend gevalideerde gegevens. Informatie is te vinden op www.natuurloket.nl.

Zoogdieren - vleermuizen

Op alle locaties kunnen vleermuisverblijfplaatsen op voorhand uitgesloten worden door het ontbreken van bebouwing en opgaande beplanting met voor vleermuizen geschikte ruimten (zoals holten of loszittende schors).

De (randen van de) plangebieden met opgaande groenstructuren zijn wel geschikt als foerageergebied van vleermuizen. Te verwachten zijn soorten als gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. De plangebieden vormen naar verwachting geen onderdeel van een belangrijke vliegroute van vleermuizen door het ontbreken van lineaire structuren als houtwallen of watergangen.

Zoogdieren - overige soorten

Verblijfplaatsen van strikt beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aangetroffen op de locaties en kunnen worden uitgesloten door het ontbreken van geschikt leefgebied als bebouwing en bos.

In een houtwal grenzend aan locatie Appelscha Zuid is wel een dassenburcht met drie pijpen aangetroffen. Het is op dit moment niet duidelijk welke functie deze burcht voor das heeft. In dit deelgebied zelf zijn enkele dassensporen (pootafdrukken) aangetroffen. Naar verwachting behoort de hier aanwezige maisakker tot het foerageergebied van das.

Steenmarter wordt hooguit incidenteel foeragerend op de verschillende locaties verwacht. Op de locaties zijn verder algemene grondgebonden zoogdiersoorten als aardmuis, veldmuis, egel, haas, hermelijn, mol en ree te verwachten. Deze soorten kunnen ook verblijfplaatsen hebben binnen het plangebied.

Broedvogels - met jaarrond beschermde nesten

Vanwege het ontbreken van bebouwing en opgaande beplanting zijn op de verschillende locaties geen nesten van vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen te verwachten.

Alle locaties vormen geschikt foerageergebied voor broedvogels met jaarrond beschermde nesten als buizerd, kerkuil, ransuil en roek.

Broedvogels - overige soorten

Aan de randen van locatie zandwinning Weperpolder kunnen watervogels als meerkoet en wilde eend tot broeden komen. Op de overige locaties kunnen daarnaast akker- en weidevogels als gele kwikstaart, Kieviet en scholekster broeden. Op de locatie Appelscha - Hoog is daarnaast een zingende boomleeuwrik aangetroffen. Boomleeuwrik is een vrij schaarse broedvogel in Nederland.

In de opgaande beplanting grenzend aan de plangebieden kunnen daarnaast soorten als wilde eend, boomkruiper, merel, tjiptjaf, vink en zanglijster tot broeden komen.

Amfibieën

Op de locatie zandwinning Weperpolder is voortplanting van een aantal algemene amfibieënsoorten als bastaardkikker, bruine kikker en gewone pad mogelijk.

lijk. Voor de zeldzamere, meer kritische beschermde soorten ontbreekt geschikt leefgebied op deze zandwinlocatie. Op de overige locaties is voortplanting van amfibieën op voorhand uitgesloten door het ontbreken van oppervlaktewater.

Op de meeste locaties ontbreekt ook in de omgeving van het plangebied geschikt voortplantingswater voor zeldzamere beschermde amfibieën.

Op de verschillende locaties kunnen overwinterende algemene amfibieënsoorten voorkomen, zoals bruine kikker en gewone pad. De akker- en graslandpercelen vormen echter weinig geschikt overwinteringsbiotoop voor amfibieën, zodat op de meeste locaties slechts lage aantallen te verwachten zijn.

Reptielen

Op de meeste locaties is het voorkomen van reptielen binnen het plangebied uitgesloten door het ontbreken van geschikt biotoop.

Ongewervelden en vissen

De zandwinningplas in de Weperpolder vormt geen geschikt biotoop voor beschermde vissoorten. Op de overige locaties komen geen vissen voor door het ontbreken van oppervlaktewater. Beschermde soorten uit de soortgroep ongewervelden worden door het ontbreken van geschikt biotoop eveneens niet verwacht op de locaties.

De locaties vormen geschikt foerageergebied van vleermuizen. Naar aanleiding van de plannen verandert het foerageergebied voor vleermuizen, maar gaat niet als zodanig verloren. Belangrijke structuren (zoals houtwallen, bomenrijen en bosranden) langs de locaties blijven intact. Daardoor hebben de plannen geen negatief effect op foerageergebied en eventuele vliegroutes van vleermuizen.

TOETSING

De locatie Appelscha Hoog grenst vrijwel direct aan een dassenburcht en vormt zeer waarschijnlijk onderdeel van het foerageergebied van das. Indien hier zonnepanelen geplaatst worden, kan dit effect hebben op het foerageergebied. Om te voorkomen dat foerageergebied verloren gaat dient aan een aantal voorwaarden te worden voldaan, zie 'maatregelen'

Bij de plannen gaan geen jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels verloren. De locaties vormen hooguit een klein onderdeel van het foerageergebied van buizerd. Hier zijn dan ook geen negatieve effecten op buizerd te verwachten naar aanleiding van de plannen.

De locaties vormen daarnaast mogelijk een onderdeel van het foerageergebied van kerkuil, ransuil en/of roek. Voor deze soorten geldt dat het foerageergebied afneemt naar aanleiding van de plannen, maar niet geheel verloren gaat. Bovendien is voor deze soorten in de omgeving van de locaties in ruime mate alternatief foerageergebied aanwezig.

Als gevolg van de werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën- en zoogdiersoorten worden verstoord en/of vernietigd. Ook kunnen

enkele exemplaren worden gedood. In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze algemene soorten een vrijstelling van artikel 3.10 lid 1 van de Wnb. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is daarom een ontheffingsaanvraag voor deze soorten niet nodig. Wel blijft de algemene zorgplicht van toepassing.

Als gevolg van de werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën- en zoogdiersoorten worden verstoord en/of vernietigd. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood. In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze algemene soorten in de provincie Drenthe een vrijstelling van artikel 3.10 lid 1 van de Wnb. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is daarom een ontheffingsaanvraag voor deze soorten niet nodig. Wel blijft de algemene zorgplicht van toepassing.

Maatregelen met betrekking tot Wnb

Alle locaties

Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd kunnen in gebruik zijnde nesten van vogels worden verstoord of vernietigd, wat bij wet verboden is (Wnb art. 3.1 en 3.5). Vernietiging of verstoring van in gebruik zijnde nestplaatsen kan voorkomen worden door bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. De Wnb kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt evenwel dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli loopt.

Locatie Appelscha Hoog

Om te voorkomen dat essentieel foerageergebied van das verloren gaat dienen de zonnepanelen op een hoogte van tenminste 60 cm boven het maaiveld te worden geplaatst. Hierdoor blijft voor das voldoende ruimte over om tussen de panelen te foerageren. Daarnaast is het van belang dat de vegetatie begraaasd danwel gemaaid wordt. Das foerageert niet of nauwelijks in hoge grasvegetaties.

Het aanleggen van een groenstrook tussen het zuidelijk gelegen aangewezen EHS bosperceel en het westelijk gelegen bosperceel aangewezen als 'natuur buiten de EHS' versterkt het leefgebied van das.

Gebiedsbescherming

Voor het plangebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Wet natuurbescherming (Wnb) en de Provinciale Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening.

In de Wnb is de bescherming van specifieke natuurgebieden geregeld. Het betreft de Natura 2000-gebieden, die een internationale bescherming genie-

ten. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningsplichtig. Relevant daarbij is dat de Wnb een externe werking kent.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS, tegenwoordig Natuurnetwerk Nederland genoemd) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het nationale natuurbeleid. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de provinciale EHS is voor de provincie Fryslân uitgewerkt in het Streekplan Fryslân 2007 en de Verordening Romte Fryslân 2014.

ECOLOGISCHE
HOOFDSTRUCTUUR

Vanuit het Streekplan Fryslân 2007 en de Verordening Romte Fryslân 2014 wordt buiten de EHS-gebieden bij ruimtelijke plannen specifiek ingezet op de bescherming van bestaande natuurgebieden en natuurwaarden in agrarisch gebied, waaronder weidevogelkansgebieden en weidevogelparels.

NATUUR BUITEN DE EHS

Geen van de locaties is onderdeel van een beschermd gebied in het kader van de Wnb en de gronden zijn niet aangewezen als EHS of natuur buiten de EHS.

INVENTARISATIE

De locatie zandwinning Weperpolder ligt op circa 600 meter ten westen van Natura 2000-gebied Fochteloërveen. Locatie Appelscha Hoog ligt op 250 meter ten oosten van Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld. De locatie Haulerwijk ligt op circa 1,5 kilometer ten zuidoosten ten zuiden van Natura 2000-gebied Bakkeveense duinen.

De overige locaties liggen op een afstand van meer dan 3 kilometer van een gebied beschermd in het kader van de Wnb. De locaties hebben geen belangrijke ecologische relaties met de Natura 2000-gebieden.

Aan de zuidkant grenst de locatie Appelscha Hoog aan een bosgebied dat is aangewezen als EHS. Op de overige locaties liggen EHS-gebieden op minstens 250 meter afstand. De locaties hebben geen belangrijke ecologische relaties met nabijgelegen EHS-gebieden.

De locatie Haulerwijk grenst aan kleine bosgebieden die zijn aangewezen als 'natuur buiten de EHS'. De overige locaties grenzen niet aan gebieden die zijn aangewezen als 'natuur buiten de EHS'.

'Weidevogelkansgebieden' liggen op grote afstand van de locaties. Wel ligt een 'weidevogelparel' op 2 kilometer van de locatie zandwinning Weperpolder.

Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van habitats en soorten zijn bij de plaatsing van zonnepanelen niet te verwachten. De invloedssfeer van de werkzaamheden reikt niet tot in de genoemde Natura 2000-gebieden.

TOETSING

Locatie Appelscha - Hoog grenst aan een bosgebied dat is aangewezen als EHS. De invloedssfeer van de plannen reikt echter niet tot in het EHS-gebied en zijn van dien aard dat geen (significant) negatieve effecten op de natuurwaarden

van de EHS te verwachten zijn. De plaatsing van zonnepanelen heeft ook geen effect op de overige locaties die op ruime afstand van de EHS-gebieden liggen.

De realisatie van de plannen vindt plaats buiten de begrenzing van 'natuur buiten de EHS', zodat geen sprake is een negatief effect op gebieden die zijn aangewezen als 'natuur buiten de EHS'.

Gezien de aard van de plannen en de ligging op vrij grote afstand van de 'weidevogelparel' zijn naar aanleiding van de plannen geen negatieve effecten op beschermde weidevogelgebieden te verwachten. De openheid en rust van de 'weidevogelparel' blijven bij de plannen gewaarborgd.

Conclusie

Op basis van de uitgevoerde ecologische inventarisatie is gezien de aangetroffen terreinomstandigheden en de aard van het plan voldoende beeld van de aanwezige beschermde soorten ontstaan mits rekening wordt gehouden met broedseizoen van vogels (alle locaties) en das (locatie Appelscha Hoog). In dat geval zijn geen negatieve effecten op beschermde soorten te verwachten en is het aanvragen van een ontheffing van de Wnb niet nodig.

Onder meer gezien de ligging van het plangebied en de aard van de ingrepen zijn er geen negatieve effecten te verwachten op beschermde gebieden in het kader van de Wnb. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Wnb nodig. Het plan is daarnaast op het punt van provinciaal ruimtelijk natuurbeleid niet in strijd met de Verordening Romte Fryslân.